

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.642.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 14048 Pani Posłanki Marty Stożek, w sprawie bezdomności młodzieży i młodych dorosłych oraz braku systemowych rozwiązań wspierających tę grupę, proszę przyjąć wyjaśnienia pozostające we właściwości Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Bezdomność jest jedną z najbardziej dramatycznych form wykluczenia społecznego, wiążącą się m.in. ze stygmatyzacją, marginalizacją i negatywnym społecznym postrzeganiem osób, które się z nią zmagają. Reforma modelu wsparcia osób w kryzysie bezdomności, nastawiona również na pomoc młodym bezdomnym między 18 a 25 rokiem życia, mająca na celu reintegrację i rozwijanie usług środowiskowych, jest przez Kierownictwo Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej traktowana jako zadanie priorytetowe.

Obecnie w Resorcie trwają prace nad zmianami legislacyjnymi mającymi na celu poprawę sytuacji i zapewnienie dodatkowego wsparcia osobom młodym – również tym z nich, które zmagają się z kryzysem bezdomności. Warto podkreślić, że na tym polu Kierownictwo MRPiPS współpracuje zarówno z działającymi w tym obszarze organizacjami pozarządowymi, takimi jak Fundacja „Po Drugie”, jak również z Rzecznikiem Praw Dziecka.

Zasady, formy i sposoby wsparcia osób w kryzysie bezdomności regulują przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 i 1302 oraz z 2026 r. poz. 26), w których sformułowano definicję osoby bezdomnej, wskazano bezdomność jako jeden z powodów przyznawania świadczeń z pomocy społecznej, uregulowano formy pomocy mające na celu usamodzielnienie się osób bezdomnych, zdefiniowano rodzaje placówek oferujących im wsparcie i określono zadania dla poszczególnych szczebli administracji publicznej w zakresie przeciwdziałania bezdomności.

Należy podkreślić, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, na podstawie art. 17 ust. 1 punkt 3 ustawy o pomocy społecznej, należy udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom, które nie mają do nich dostępu. Trzeba przy tym zaznaczyć, że Kierownictwo Ministerstwa pracuje nad rozwiązaniami systemowymi, w celu zwiększenia efektywności wsparcia udzielanego osobom młodym.

Zgodnie z art. 53 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, może zostać przyznane wsparcie świadczone w mieszkaniu treningowym albo wspomagającym. Rozwiązania te są zbieżne z podejściem „Najpierw Mieszkanie” (ang. Housing First). Obecny projekt nowelizacji nie przewiduje dopuszczenia udzielania wsparcia przez inne jednostki. Przepis wskazanego artykułu odnosi się w szczególności do osób: z zaburzeniami psychicznymi; w kryzysie bezdomności; opuszczających pieczę zastępczą (w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie

pieczy zastępczej), młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich; cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 przesłanki obligatoryjnego udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w celu połączenia się z rodziną ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach.

Odnosnie do pytania o przeprowadzenie badania skali i charakterystyki problemu bezdomności osób młodych wyjaśniam, że informacje na ten temat pozyskiwane są m.in. w drodze analizy wyników Ogólnopolskiego Badania Liczby Osób Bezdomnych. Badanie przeprowadzane jest na podstawie art. 23 ust. 1 punkt 2 ustawy o pomocy społecznej. Przepis ten stanowi, że do zadań ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego należy „zlecenie i finansowanie badań, ekspertyz i analiz w obszarze pomocy społecznej”. Ustawa nie określa częstotliwości przeprowadzania badań. Pełny kwestionariusz badania dotyczy przyczyn bezdomności danej osoby, jej aktualnej sytuacji oraz potrzeb i zawiera pytania o:

- wiek;
- płeć;
- stan cywilny;
- wykształcenie;
- miejsce przebywania;
- obywatelstwo;
- kwestie meldunkowe (gmina przebywania a gmina ostatniego zameldowania);
- czas od jakiego osoba znajduje się w kryzysie bezdomności;
- źródła ew. dochodu, zatrudnienie i gospodarowanie;
- przyczyny znalezienia się w kryzysie bezdomności, w tym również dotyczące osób LBGT+;
- formy pomocy, z których dana osoba korzysta;
- obszary, w których osoba oczekuje szczególnej pomocy.

W bieżącym roku planowane jest ponowne przeprowadzenie ogólnopolskiego badania.

Odnosnie do kwestii zbierania danych administracyjnych informuję, że na stronie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej rokrocznie publikowane są statystyki pomocy społecznej. Dane te dostępne są pod adresem <https://www.gov.pl/web/rodzina/statystyki-pomocy-spoecznej>

Rozwiązania dotyczące metod zbierania danych statystycznych o osobach w kryzysie bezdomności w Polsce spełniają normy ustalone w międzynarodowych standardach, uwzględniając lokalną specyfikę i umożliwiając dokładniejszy, dostosowany do niej pomiar skali zjawiska bezdomności.

Odnosnie do programów mających na celu wsparcie osób w kryzysie bezdomności informuję, że w Ministerstwie od kilku lat z powodzeniem realizowany jest program „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym”. W roku 2025 przeznaczono prawie dwukrotnie więcej środków na ten cel niż poprzednio, czyli 10 500 000 zł. Dofinansowaniem objęto 68 projektów.

Głównym celem programu jest inspirowanie i wspieranie inicjatyw nakierowanych na przeciwdziałanie problemowi bezdomności i jego możliwe rozwiązanie. Przedsięwzięcie zakłada też inspirowanie do wdrażania nowych metod pracy z osobami w kryzysie bezdomności oraz projektów ich aktywizacji społecznej i zawodowej. Inicjatywa ma

charakter uzupełniający wobec ustawowych obowiązków samorządów gmin w zakresie przeciwdziałania bezdomności, wspiera też działalność podmiotów pozarządowych funkcjonujących w obszarze pomocy społecznej.

Ponadto, ze środków Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego wdrażane będą dwa projekty wspierające tworzenie mieszkań treningowych i wspomaganych oraz zmierzające do aktualizacji Ogólnopolskiego Badania Liczby Osób Bezdomnych. Ich wartość to w sumie 44 mln zł. Oba zakładają współpracę z doświadczonymi organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze wsparcia osób w kryzysie bezdomności.

Informuję, że w roku 2024 w resorcie powołano Zespół do Spraw Reformy Systemu Pomocy Społecznej złożony z ekspertów, praktyków i naukowców. W jego składzie znalazły się też osoby reprezentujące organizacje pozarządowe, w tym te, które działają w obszarze przeciwdziałania bezdomności. Do zadań zespołu należy dokonanie analizy i ocena adekwatności funkcjonujących w ramach systemu pomocy społecznej rozwiązań w zakresie m.in. dostępności świadczeń, usług i innych form wsparcia, a także sytuacji pracowników systemu pomocy społecznej. Na tej podstawie opracowano propozycje zmian systemowych – także tych mających zastosowanie do kwestii związanych z niesieniem pomocy osobom w kryzysie bezdomności – które uwzględniono w projekcie ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw. Projekt został wpisany do wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów pod numerem UD315.

Zaproponowane w projekcie zmiany dotyczą również przepisów regulujących kwestie uporządkowania i rozwoju mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego, m.in. dotyczące możliwości prowadzenia ich przez organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz przez podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 tego aktu, prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej, pieczy zastępczej lub integracji oraz reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (z wyłączeniem trybu zlecenia zadania z pomocy społecznej, o którym mowa w art. 25 ustawy). Planowany termin przyjęcia projektu to I kwartał 2026 r. Trzeba przy tym zaznaczyć, że prace nad projektem nowelizacji ustawy trwają, a jego kształt może ulec zmianom w trakcie procesu legislacyjnego.

W obszarze pieczy zastępczej jednym z najważniejszych zadań pozostaje stworzenie pełnoletnim wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą jak najlepszych warunków do rozpoczęcia samodzielnego życia. Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r. poz. 49) osobie opuszczającej rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, w przypadku gdy umieszczenie w pieczy zastępczej nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu, po osiągnięciu przez nią pełnoletności:

- przyznaje się pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie;
- udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia;
- zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Kierownictwo Resortu dostrzega problem wciąż niedostatecznego nacisku na skuteczne usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej. Mając na uwadze potrzebę wprowadzenia kompleksowych zmian o charakterze ustawowym w Ministerstwie przygotowano projekt nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Aktualnie projekt ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (UD166) znajduje się na etapie Komisji Prawniczej. Nowelizacja stanowi jeden z elementów reformy systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej. Jednocześnie na bieżąco analizowana jest potrzeba wprowadzania kolejnych zmian w tym obszarze.

Projekt zakłada zmiany w procesie usamodzielniania i pogłębione wsparcie osób usamodzielnianych, tak aby zagwarantować młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą jak najlepszy start w dorosłość. Proponowane przepisy dotyczą m.in. wprowadzenia wcześniejszego rozpoczęcia procesu usamodzielniania (od 16 roku życia) i zmian programu usamodzielniania (dodania terminów realizacji poszczególnych działań, uzgodnionego sposobu wydatkowania środków finansowych i miejsca, w którym wychowanek zamierza się osiedlić po opuszczeniu pieczy zastępczej). Nowelizacja obejmuje też wprowadzenie zmian w zadaniach opiekuna usamodzielniania oraz w warunkach, jakie musi spełniać osoba będąca opiekunem. Celem tych działań jest profesjonalizacja usamodzielnień i wprowadzenie ewaluacji skuteczności procesu po jego zakończeniu. Zgodnie z założeniami nowelizacji nastąpi również zwiększenie kwoty świadczenia na kontynuowanie nauki dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

W ramach nowelizacji zaproponowano rozszerzenie możliwości działania placówek opiekuńczo-wychowawczych o udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom już po tym, jak je opuścili. Przyjmuje się, że po wejściu w życie znowelizowanych przepisów możliwe będzie prowadzenie przez placówki mieszkań treningowych dla wychowanków i rodzin w ramach reintegracji czy grup usamodzielniania.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/